

**Afganistan, Türkiye, Pakistan Arasında Ekonomik İşbirliği İçin
İstanbul Forumu
Üçüncü Toplantısı
Ortak Açıklama Metni
4 Aralık 2008**

---

1. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Afganistan Ticaret ve Sanayi Odaları (ACCI) ve Pakistan Ticaret ve Sanayi Odaları Federasyonu (FPCCI) temsilcileri 4 Aralık 2008 tarihinde İstanbul'da üçüncü kez bir araya geldiler.
2. Forum, Türkiye'nin katkılarıyla Afganistan ve Pakistan'da özel sektörün geliştirilmesi için hayata geçirilebilecek bölgesel kalkınma projelerine odaklandı. Toplantıda, üçlü iktisadi ilişkileri geliştirme potansiyeline sahip pilot projeler tartışıldı.
3. Üç ülkenin iş dünyaları arasındaki diyalog mekanizmasının önemi vurgulandı ve bölgede küçük ama pratik ve önemli adımlar atmanın gerekliliği dile getirildi.
4. Ocak 2008 tarihindeki ikinci toplantıda üzerinde karar kılınan üç öncelikli odak noktasını bir adım daha öteye taşımak amacıyla, Afganistan ve Pakistan'da belirlenecek alanlardaki sanayi bölgeleri kurulmasına yönelik projeler için girişimlerde bulunulmasına karar verildi.
5. Somut projeler belirlenirken, ele alınması gereken en önemli iki konunun bölge ve sektör seçimi olduğu vurgulandı. Bölge seçiminin, mal geçişi kolaylığı, bölgenin fiziki özellikleri, enerji kaynakları, bölgedeki iktisadi faaliyetlerin niteliği ve sektörlerin birbirini tamamlayıcı unsurları dikkate alınarak yapılacağı karara bağlandı.
6. Forum, Afganistan ve Pakistan'daki yerel iktisadi aktiviteleri hem birbirlerine, hem de yerel ve global değer zincirlerine bağlamayı sağlayacak somut projeler üzerine odaklanılmasına karar verdi. İki ülkedeki yerel değer zincirlerindeki iktisadi açıdan birbirini tamamlayıcı unsurları geliştirerek, sinerji yaratmanın önemi üzerinde duruldu.
7. Değer zinciri analizleri ve özel sektör geliştirme projeleri ile ilgili çalışmalar yapmak üzere TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi bünyesinde kurulması öngörülen Ekonomik Kalkınma Enstitüsü, Forum üyeleri tarafından son derece olumlu karşılandı.
8. Forumdaki tartışmalar sonucunda, söz konusu projeler için yiyecek (kuru ve taze meyve, kuru yemiş, un), halı ve mobilya alt-sektörleri belirlendi. Başlangıç aşamasında değer zinciri analizlerinin, bu alt sektörleri kapsayacak biçimde yapılmasına karar verildi. Bir sonraki Forum toplantısına kadarki süreçte,

tasarlanma aşamasındaki projelerin ön fizibilite çalışmalarının ilerletilmesi kararı alındı.

9. Forum, belirlenen projelerin başarılı bir şekilde hayata geçirilebilmesi için, bir elektrik santrali inşaatı da dahil olmak üzere, altyapı ve kapasite arttırımı alanlarındaki ihtiyacın önemini vurguladı. Bu çerçevede, TOBB'un Türkiye'nin beş ayrı sınır kapısında yapmış olduğu modernizasyon çalışmaları Forum üyelerine aktarıldı ve benzer çalışmaların bölgede de uygulanmasının faydalı olacağı konusu dile getirildi.
10. Forum, üç tarafın koordinasyon halinde çalışarak, kapasite arttırımı çalışmaları çerçevesinde, öncelikli ve performans açısından en yüksek katkıyı sağlayacak alanların belirlenmesi çağrısında bulundu. Henüz yapılanma sürecinde olan Afgan odalarına eğitim verilmesi konusu bu alandaki potansiyel projelerden biri olarak belirlendi. Aynı zamanda, kapasite arttırımı konusunda Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı'nın (TİKA) rolünün büyük önem arz ettiği belirtildi.
11. Forum, belirli bölge ve sektörler için ön fizibilite çalışmalarının ilerletilmesi amacı ile ilgili bölgelere teknik bir misyon gönderilmesine karar verdi. Bu teknik misyonlara yardımcı olmak üzere, daimi bir teknik heyet kurulmasına karar verildi. Teknik heyetin, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nden Mustafa Bayburtlu, Pakistan Ticaret ve Sanayi Federasyonu'ndan Amjad Raffi ve Afganistan Ticaret ve Sanayi Odası'ndan Muhammed Qurban Haqjo'un katılımlarıyla kurulmasına karar verildi. Söz konusu teknik heyetin, Forum kapsamındaki projelerin özel sektörün performansına etkin bir katkıda bulunmasını sağlayacak teşvik paketleri üzerine de odaklanması kararı alındı.
12. Bir sonraki İstanbul Forumunun daha sonra belirlenecek ileri bir tarihte İslamabad'da düzenlenmesine karar verildi.